

השופר כסמל

'כוח הקרן' ו'כוח השופר' | הרב ד"ר רונן לוביץ

אנו תוקעים דווקא בשופר ולא בקרן. הקרן היא אחת מארבעת אבות הנזיקין והמאפיין שלה הוא כוונה [תוקפנית] להזיק... השופר הוא קרן שהוציאו ממנה את החלל הפנימי, ובכך היא הופכת מכלי חזק שמשמשים בו להכאה ולניגוח בכוח, לכלי המפיק קולות באמצעות החדרת אוויר... תיקון עולם שעם ישראל מייחל ומתפלל לו בראש השנה הוא כזה המתבצע באמצעות הקול... השאיפה היהודית העמוקה שבאה לידי ביטוי בתפילות ראש השנה, היא לקרוא בקול גדול ולהביא לשינוי בעולם בקול הרוח ולא בכוח החרב.

- ❓ מדוע השופר, ולא הקרן, הוא הכלי המתאים לראש השנה? מה מפעיל את השופר? מדוע יש בכך משמעות?
- ❓ השאיפה היא להביא שינוי בעולם "בקול הרוח" - מה הכוונה בביטוי זה? איזה שינוי שואפים לחולל באמצעותו?

פסל השופר הגדול בעולם הוקם במלאת 75 שנה להצבעת האו"ם בכ"ט בנובמבר 1947. הפסל מעוטר בדגלי המדינות שהצביעו בעד תקומתה של ישראל, ובשל גודלו הוא נראה למרחוק גם לנוהגים בכביש החוף.

באדיבות אגף דוברות והסברה, עיריית נתניה

צורת השופר - יציאה מן המיצר

מבנה השופר הוא צר בפייתו ומתרחב לקראת פתחו; מן הפתח הצר מתבצעת הנשיפה והקול היוצא מקצהו הרחב, מהדהד בעוצמה במרחב. הקול הפשוט והראשוני בוקע מעומקי לבו של האדם ומהדהד בעוצמה, כמו עונה לאותו קול ראשוני. לעיתים, עצם הזעקה וקריאת הקול ממעמקי הלב - היא היא תחילתו של התיקון.

(מתוך ילקוט ראש השנה, מכון שיטים)

- ❓ ספרו על מקרה אישי או חברתי שנחשפתם/אליו, שיש בו דוגמה ליציאה ממצר (מצב מלחיץ, קשה) למרחב פתוח ומאפשר.
- ❓ באיזה אופן תחילת שנה חדשה היא יציאה ממצר למרחב?
- ❓ מה מייחד, לפי המקור, את קול השופר?
- ❓ כיצד השמעת קול יכולה להוות תיקון? תיקון למה?

שופר החירות

תקע בשופר גדול לחרותנו
ושא נס לקבץ גליותינו
וקבצנו יחד מארבע כנפות הארץ.

(מתוך התפילה)

שאלת סיכום

❓ מדוע השופר מסמל חירות? הציעו רעיון על בסיס המקורות שנלמדו, או רעיון מקורי משלכם/ן.

"לשמוע קול שופר" - על קול השופר ומשמעותו

יכוח הקרן ויכוח השופר | הרב ד"ר רונן לוביץ

המצווה היא לשמוע את קול השופר, כדברי הרמב"ם: "המצווה המחויבת אינה התקיעה, אלא שמיעת התקיעה", ולכן מברכים "לשמוע קול שופר" ולא "על תקיעת שופר" (שו"ת הרמב"ם, סימן קמ"ב). בשביל לתקוע צריך להשתמש במעט כוח. בשביל לשמוע צריך רק לחדד חושים, להאזין ולהקשיב. השמיעה היא כלי חשוב מאין כמוהו במאמץ להפוך את עולמנו המסוכסך לעולם של שלום.

- ❓ לוביץ עוסק בהקשבה לקול השופר. באילו תחומי חיים אחרים חשוב יותר לשמוע ולהקשיב מאשר להשתמש בחושים האחרים?
- ❓ מדוע יכולת השמיעה וההקשבה היא כלי חשוב להשגת שלום?
- ❓ מדוע חשובה במיוחד ההקשבה בראש השנה?

לראש השנה | יצחק קצנלסון

הַלְכֵתִי הַבָּקָר
אֶל בַּיִת הַתְּפִלָּה
שֶׁם הַתְּפִלָּלְתִּי עִם אָבִי
אָבִי הוּא מְצָא
תְּפִלְתּוֹ בְּמַחְזֹר
אֲנִי הַתְּפִלָּלְתִּי מִלְּבָבִי...

שְׁמַעְתִּי קוֹל שׁוֹפֵר
גַּם תְּקִיעָה גַּם שְׁבָרִים
גַּם תְּרוּעָה הַקְּשָׁבְתִּי הַקְּשָׁבְתִּי
מָה אֶהָב כָּל תְּקִיעָה
גַּם שְׁבָרִים מָה אֶהָב
אֶךְ תְּרוּעָה עוֹד יוֹתֵר אֶהָבְתִּי

- ❓ מהו יחס הדובר בשיר לתפילה בראש השנה? כיצד יחס זה שונה מיחס אביו לתפילה זו?
- ❓ מה ההבדל בין "שמעתי קול שופר" לבין "הקשבתי הקשבתי" (חישבו על לשון הציווי: "לשמוע קול שופר")?
- ❓ על פי המסורת, קולות השופר נועדו לדמות קולות של בכי. איזה רגש אמור להתעורר במי ששומע את קול הבכי שוב ושוב במהלך ראש השנה?
- ❓ הדובר מזכיר את הקולות השונים של השופר. מה ההבדל ביניהם? מדוע חשוב לו להדגיש שהוא מקשיב לכל אחד מן הקולות?

בתפילות לימים שקטים יותר | מיכל אורבך

יש מדינות שבהן ירי טקסי נחשב למתן כבוד. בישראל בוטלו 21 מטחי הכבוד שהיה נהוג להשמיע בביקורים רשמיים של מנהיגי מדינות, כדי למנוע תבהלה בקרב הקהל עקב ריבוי פיגועי הטרור... רוצים להביע ממלכתיות? אפשר להוסיף לטקס את שירת ההמנון. אל תנקבו את דממת הפרידה באש חיה.

עמנו אינו שוחר מלחמה אלא שואף לשלום. אצלנו אין יריות להבעת שמחה, וראוי שגם לא יהיו יריות להבעת אבל, שמפלחות את הלב בכאב: "וקול דממה דקה יישמע". דווקא השקט הוא שנחשב למרומם ביותר ביהדות - זה המגיע לאחר כל הצלילים... השמעת היריות ממלאת כנראה צורך להביע את השבר הנורא, להיפרד מהחלל [ההרוג/ה] בקול. בתרבויות אחדות מקובל להביא נשים מקוננות שזו מומחיותן, לעורר את הקהל להביע את כאבו בבכי.

אם מחפשים במקורותינו, אז למעשה עוד משנים קדמוניות קיים האמצעי היהודי הווקאלי [קולי] והערכי להבעת שבר ותפילה - קול השופר. הוא איתנו עוד ממעמד הר סיני הנשגב, ובו נהגו אבותינו לתקוע ביציאה לקרב. גם הוא, אומנם, חודר ללב - בימים הנוראים מכל סוג - אך יש בו תפילה ובקשת רחמים עלינו ועל העולם כולו.

(פנימה, מגזין הנשים המוביל, 24.10.23)

- ❓ מה ההבדל בין השמעת קול השופר לבין שירת ההמנון? במה הם דומים?
- ❓ איזה צליל מבטא כאב באופן מדויק יותר, לדעתכם: קול או דממה?
- ❓ מה ניתן ללמוד מכך שהשופר משמש הן לצורך קריאה למלחמה, הן ביטוי של רחמים ושל שלום?